

A törvényességi felüyeleti eljárás

Ez egy teljesen új eljárás a civil szervezetek életében. 2017. március 1. napjától alkalmazható.

1.) A törvényességi felüyeleti eljárás célja a törvény szerint a szervezet törvényes működésének kikényszerítése. Ez persze ridegen hangzik, én inkább úgy fogalmaznék, hogy ennek az eljárásnak a civil szervezet törvényes működésének a helyreállítása a célja.

2.) Mikor törvényességi felüyeleti eljárásra tartozó egy ügy?

Cet. 71/B. § (2) bekezdése szerint nincs helye törvényességi felüyeleti eljárásnak, ha az más polgári perre vagy közigazgatási eljárásra tartozik.

Mik lehetnek ezek a más polgári perek? Egyet maga a törvény említ meg, mégpedig a **nyilvántartó bíróság bejegyző/változásbejegyző határozatai elleni rendes jogorvoslatok**.

Könnyen belátható, hogy a tag és a szervezet közötti kártérítési, elszámolási viták sem törvényességi felüyeleti eljárásra tartoznak és nem tartozik ide a szervezet és partnere közötti szerződéses ügyekben folyó jogvita sem, de a szervezet által elkövetett egyéb – hatósági eljárásra okot adó – cselekmények sem.

Viszont itt van egy olyan terület, ahol kicsit nehezebb lesz már elhatárolni a két eljárási formát – ez pedig a Pp. 23. § fb) pont szerinti perek köre. A Pp. 23. § fb) pontja szerint a törvényszékre tartoznak a társadalmi szervezetek és tagjaik (volt tagjaik) közötti, illetve a tagok (volt tagok) egymás közti a tagsági jogviszonyon alapuló perek. Mi a tagsági jogviszony? A tagok jogviszonyának létevel és nem létevel kapcsolatos viták.

Végül nem indulhat ilyen eljárás, ha a szervezet felszámolás, végelszámolás, kényszer-végelszámolás vagy egyszerűsített törlés alatt áll. (Ez egyáltalán nem meglepő, hiszen nekünk a működést kell megjavítanunk és ezekben az eljárásokban már nem működő szervezetekről van szó.)

3.) Eljárás fajtái:

- a.) hivatalból**
- b.) kérelemre**

Kinél indíthatja ezt a nemperes eljárást?

Székhely szerinti nyilvántartó bíróságnál. Ez eltérés a céges szabályozástól, mivel nálunk nem „költözik” a nyilvántartási illetékesség a székhely változással.

4.) Ki indíthat kérelemre? Cet. 71/E §

- a.)- ügyész indítványozza,
- b.)- jogszabályban biztosított ellenőrzésre jogosult hatóság kéri,
- c.)- akinek az eljárás lefolytatásához jogi érdeke fűződik és e jogi érdeket *valószínűsíti*,
- d.)- akit erre jogszabály kötelez.

Önöket leginkább a harmadik szereplő érdekelheti, mivel a jogi érdeket a kérelmezőnek kell valószínűsíteni. Ilyen lehet a tag, a székhely tulajdonos vagy székhely-ingatlant használó, bárki, akire nézve a nyilvántartás adatokat tartalmaz vagy éppen nem tartalmaz, noha kellene, hogy tartalmazzon, illetőleg akinek jogi érdeke, hogy a szervezet törvényesen működjön.

Nyilvánvaló, hogy a kérelemben meg kell jelölnie azt, hogy milyen jogcímen kéri az eljárást, azaz azt is, hogy milyen jogi érdek mentén lenne ő jogosult a kérelmezésre, milyen jogviszonyára van kihatással a kifogásolt rendelkezés, kifogásolt helyzet.

A jogszabályban biztosított ellenőrzésre jogosult hatóság: nos ez lehet e tevékenység szerinti szakági felügyeleti hatóság (pld. akár a NAV, akár a fogyasztóvédelem, akár bármely más hatóság, amelyik ellenőrzésre jogosult az adott civil szervezetnél)

Milyen formában indíthatja?

- Az általános szabályoktól eltérően papír formában az is benyújthatja, aki egyébként elektronikus eljárásra lenne kötelezett – ez a törvényességi eljárás esetében azt jelenti, hogy a jogi képviselő is benyújthatja a kérelmet papír alapon, illetőleg közhasznú szervezet esetében is megtörténhet ez.

5.) Hivatalból az eljárás mikor indul?

71/D. (1) Hivatalból jár el a bíróság, ha

- a) az eljárás lefolytatásának szükségességéről, az arra okot adó körülményről hivatalos eljárása során maga szerez tudomást, vagy
- b) az eljárást más bíróság kezdeményezi.

Ha az eljárást más bíróság kezdeményezte, akkor az eljárás megindításáról és befejezéséről a törvényességi felügyeletet ellátó bíróság a kezdeményezőt értesíti.

Elsősorban a nyilvántartó bíróság fogja kezdeményezni másik bíróságnál, ha egyébként nem azonos az eljárásra jogosult bírósággal. Ha azonos, akkor az a.) pontra figyelemmel maga fogja azt megindítani.

De lehet bármely más polgári vagy büntető vagy közigazgatási perben eljáró bíróság is kezdeményező bíróság, ha tudomást szerez arról a saját eljárása során, hogy törvényességi felügyeleti eljárásra okot adó körülmény forog fenn.

6.) Mi a benyújtási határidő és azt melyik időponttól számítjuk?

Cnytv. 71/F. § A bíróság törvényességi felügyeleti eljárását **az arra okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított harminc napon belül, illetve az eljárásra okot adó körülmény bekövetkezésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül lehet kérni.** Ha a szervezet valamely jogszabálysértő helyzetet vagy állapotot nem szüntet meg, az eljárás megindítása mindaddig kérhető, amíg ez a helyzet vagy állapot fennáll.

Ezek a határidők irányadók abban az esetben is, amikor a bíróság hivatalból indítja meg a törvényességi felügyeleti eljárást, azzal az eltéréssel, hogy kivételesen indokolt esetben az eljárás a törvénysértő nyilvántartási adat kiküszöbölése érdekében az egyéves határidőt követően is megindítható (tehát működési anomália esetén nem).

Mi történik akkor, ha a nyilvántartó bíróság és a székhely szerinti bíróság azonos és változásbejegyzés során szerez tudomást a törvényességi felügyeleti eljárás megindításáról szóló körülményről?

Ha a működési anomália befolyásolja a változásbejegyzési kérelem elbírálását, akkor az első tennivalója az, hogy felfüggeszti a változásbejegyzési kérelem elbírálását, a második cselekedete pedig az lesz, hogy megindítja hivatalból a törvényességi felügyeleti eljárást.

Ha a működési anomália nem befolyásolja a változásbejegyzési kérelmet, akkor azt elbírálja és megindítja hivatalból a törvényességi felügyeleti eljárást.

Ha a két bíróság nem esik egybe, akkor a második lépés természetesen a hivatalbóli eljárás kezdeményezése lesz a székhely szerinti nyilvántartó bíróság felé.

Mi történik akkor, ha az 1 éves objektív határidőből kicsúszott a kérelmező, de a tudomásszerzéstől számított 30 nap még fennáll? Ebben az esetben nyilatkozattételre hívjuk majd fel, hogy kívánja-e kereset benyújtásnak tekinteni, mert akkor megszüntetjük a mi eljárásunkat, de megküldjük a peres bíróságnak az ügyet a Pp. 23. § fb) pont alapján, ha a kérelem tartalma szerint peres eljárás lefolytatásának van helye.

7.) **Illeték kérdése**

Mindazok, akiknek az Illetéktörvény szerint személyes illeték mentessége van, azok illetékmentesen indíthatnak ilyen eljárást. Ez nem illeti meg automatikusan a tagot. Ugyanis az Itv. szerint a szervezet kap személyes illetékmentességet, nem pedig annak tagja. Tehát ha az indítja, akinek jogi érdeke fűződik az eljáráshoz, akkor neki illetéket kell fizetnie.

Mivel egy rossz közgyűlési határozatnak nincs „értéke”, ezért az Itv. 38. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott illetékalapra a nem peres eljárásokban érvényesülő 3%-os illeték mértékre tekintettel **az illeték fix összegű lesz, azaz 10.500.-Ft.**

Természetesen, mivel a Pp. szabályai alkalmazandóak itt is, ezért a személyes költségmentesség itt is szóba jöhet (6/1986 IM rendelet tartalmazza a szabályait). Az illeték megfizetésére való felhíváshoz mellékeljük a személyes költségmentességre vonatkozó nyomtatványt, hogy aki rászorul, az élhessen vele.

Amennyiben a kérelmező nem fizeti meg az illetéket a kérelem benyújtásával egyidejűleg, akkor fel kell szólítanunk az illeték megfizetésre az Itv.-re és a Pp. 95. § (2) bekezdésére tekintettel, és ha ennek nem tesz eleget, akkor a Pp. 130. §-a alapján a bíróság elutasítja a kérelmet. Természetesen, ha a kérelemben foglaltak törvényességi eljárásra adnának okot hivatalból, akkor megindítjuk a törvényességi felügyeleti eljárást.

Az eljárás költségeinek viseléséről szólva: kérelemre induló eljárás esetén a törvény azt mondja ki, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásával felmerülő költségeket a Pp. általános szabályai szerint a kérelmező köteles előlegezni. A költségek viselése csak akkor terheli a kérelmezőt, ha kérelme alaptalan volt. Tehát amikor benyújtja valaki a kérelmet, akkor számítania kell arra is, hogy az eljárás végén neki kell viselnie a költségeket, ha a kérelme alaptalan.

Ezt azért hangsúlyozom ki, hogy csak akkor nyújtsanak be ilyen kérelmet, ha bizonyítani is tudják előre láthatóan az állításaik valóságát, mert egyébként őt fogják terhelni a posta költségek, a személyes meghallgatás költségei is és minden más költség.

8.) Névtelen bejelentések problémája

Magyarország lakosságának kedvelt foglalatossága a különböző névtelen bejelentések megtétele. A civil eljárási törvényünk azt mondja, hogy ami nincs szabályozva benne, arra a Pp. szabályai alkalmazandóak. A kérelemre a kereset szabályai alkalmazandóak így, azaz névtelen „kereset” nincs. Ráadásul azért sem tudunk vele foglalkozni, mert hogyan tudná név nélkül valószínűsíteni a jogi érdekét, továbbá a bíróság hogyan hallgatná meg, ha se nevet, se címet nem ad meg? Ezért az ilyen kérelmeket a bíróság egy végzéssel lezárja, méghozzá hivatalból elutasító végzéssel.

9.) Mi a tartalma és oka az eljárásnak?

Az előzőekhez kapcsolódóan - konkrét tényállást kell közölnie a kérelmezőnek (ki, mikor, hol és mit csinált vagy éppen mit nem csinált és ez szerinte miért nem szabályos - akár azért, mert jogszabályba ütközik, akár azért, mert alapszabály ellenes vagy annak megjelölése, hogy a nyilván tartásban szereplő adat miért nem helyes és ennek mi az oka szerinte.)

A kereseti kérelemhez való hasonlatosságot erősíti az előterjesztési ok módosításának kizártsága. Vegyük az alapesetet: kérelmező azt mondja, hogy törvénysértő volt a közgyűlés összehívása, mert sem ő, sem pedig „pár ellenlábas” például nem kapott meghívót. Kiderül az eljárás során, hogy kapott mindenki, majd közölné, hogy de azért sem érvényes a közgyűlés, mert olyanok is szavaztak, akik még nem voltak tagok – és ez kihatással van az egyik határozat eredményére. Ez az, amit nem tehet. Tehát vagy minden sérelmezett körülményt írjon bele a kérelem előterjesztője vagy kockáztassa azt, hogy elutasítjuk a pótkérelmet és megalapozatlanság miatt a kérelmet is.

10.) Milyen okok miatt indíthat a kérelmező kérelmet?

Cet. 71/C

a.) létesítő okirat vagy annak módosítása, vagy a nyilvántartásba bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően fennálló ok folytán törvénysértő.

Például: például a képviselő nem valós adatok alapján nyilatkozott az összeférhetetlenségről, pl. büntetlenségről, így meg kellene szüntetni az ő vezető tisztségviselői mivoltát és erről senki nem tud rajta kívül.

De nem tartozhatnak ide azok az okok, amelyek eredetileg a meghozott végzés elleni fellebbezési vagy újabban keresetindításra adtak volna alapot.

b.) A nyilvántartásba bejegyzett adat a bejegyzést követően keletkezett ok miatt törvénysértő

Például: Képviselő lemondott. Ez lesz szerintem a legáltalánosabb – új képviselőt választottak vagy lejárt a megbízás határideje és nem választottak, székhelyen nem lelhetőek fel már és nem hajlandó a szervezet új székhelyet változtatni.

c.) A létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a nyilvántartás nem tartalmazza azt, amit a szervezetre vonatkozó jogszabályok kötelezően előírnak

Az előző két ok fényében ez inkább olyan körülmény lehet, amit nem jegyeztettek be korábban és a bíróság sem hívta fel erre, de kiderült, hogy a jogszabályok szerint kellett volna (például a végrehajtási eljárás bejegyzése).

d.) szervezet működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetőleg a létesítő okiratában foglaltakat

Közgyűlés összehívását megelőző alapszabály sértések, napirend kiegészítési szabályok áthágása, bármi lehet, ami a Ptk.-s, Ectv.-s, illetve a sportegyesületekre vagy külön törvényekkel szabályozott szervekre vonatkozó strict szabályok áthágását jelenti.

(Egy kivétel már van: a beszámoló letétbe nem helyezése nem tartozik ide, mert a beszámoló letétbe nem helyezése miatt a Cnytv. alapján a bíróságnak bírságolási jogköre van csak)

e.) **törvény a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kötelezővé teszi**

Erre én még nem találtam példát – de majd biztos előbb-utóbb előkerül ilyen.

11.) Eljárás menete és eredménye, az intézkedések

71/B. § (5) törvényességi felügyeleti eljárást addig kell folytatni, amíg a törvényes állapot, illetve a szervezet törvényes működése helyre nem áll.

(6) A bíróság a törvényességi felügyeleti eljárást megszünteti, ha az eljárás eredményeként a szervezet a törvénytörő állapotot megszüntette, illetve a törvényes működését helyreállította.

Ez lenne tehát a végpont, de addig hogyan jutunk el?

Először is a bíróság az eljárás alapjául szolgáló jogszabálysértés pontos megjelölésével és a jogkövetkezményekre való figyelmeztetéssel *felhívja a szervezetet*, hogy **maximum 30 napon belül nyilatkozzon arról, hogy vitatja-e a kérelemben foglaltakat** **ha nem vitatja, akkor a törvénytörő állapotot szüntesse meg és azt igazolja.**

Mi történik akkor, ha a szervezet a jogsértő állapotot megszüntette és azt igazolta is? A bíróság megszünteti az eljárást.

Mi lehet a jogsértő állapot megszüntetése? **Ez tehát az önkéntes teljesítés lenne a felhívás nyomán.** Mindaz, amivel vagy a nyilvántartás adatai helyessé válnak, vagy pedig a törvényes működés helyreáll. Közgyűlés összehívása és ott új határozathozatal, alapító okirat módosítás, a kérelemben foglaltaktól függ.

Mi történik akkor, ha a kérelemmel nem ért egyet a szervezet? Ebben az esetben a válasz levelet a bíróság – megint csak a Pp. szabályai alapján – megküldi a kérelmezőnek, az reagál rá. Miért történik ez? Mert a törvény értelmében kérelemre induló eljárás esetén a felek pozíciójában a kérelmező és a szervezet van.

Mit tehet a bíróság a tényállás tisztázása körében? Az eljárási törvény megköti a bíróság kezét – csak okirati bizonyítást folytathat le, illetőleg személyes meghallgatást rendelhet el (de nem egymás jelenlétében, lévén hogy ez nemperes eljárás). A bizonyítás lefolytatása a különböző tanúvallomások kérelmező és a szervezet részére történő megküldésével folytatódik, egészen addig, amíg a bíróság olyan helyzetbe nem kerül, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján el tudja bírálni a kérelmet.

Mit nem tehet a bíróság? Például nem rendelhet el ideiglenes intézkedést, nem zárolhatja a szervezet bankszámláját. Ezt azért lényeges hangsúlyozni, mert érkezett már olyan kérelem, amelyben ezt kéri a kérelmező. Ezt mi nem tehetjük meg, erre csak peres eljárás során van lehetőség.

Mindenesetre, ha a felhívás eredményeként az eljárás megszüntetésének nincs helye, a törvényes állapot helyreállítása érdekében a bíróság az intézkedésre okot adó körülménytől, illetve annak súlyától függően a **következő intézkedéseket hozhatja:**

a) a szervezetet, illetve ha megállapítható, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra a szervezet képviselője adott okot, a képviselőt 10 000 Ft-tól 900 000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtja,

b) megsemmisíti a szervezet által hozott jogszabálysértő vagy a szervezet létesítő okiratába ütköző határozatot, és szükség esetén megfelelő határidő kifizetésével új határozat hozatalát rendeli el.

c) ha a szervezet törvényes működése a legfőbb szervének összehívásával előreláthatólag helyreállítható, összehívja a szervezet döntéshozó szervét, vagy ennek a feladatnak a végrehajtására - a szervezet költségére - megfelelő személyt vagy szervezetet rendel ki.

d) ha a szervezet működése törvényességének helyreállítása más módon nem biztosítható, a szervezet működése vagy más körülmény alapján különösen indokolt és az intézkedéstől előre láthatóan eredmény várható, legfeljebb kilencven napra felügyelőbiztost rendel ki.

e) a szervezetet megszünteti.

A bíróság a szervezet megszüntetésén kívül a többi intézkedéseket együttesen, illetve a bírságolási intézkedést ismételtelen is alkalmazhatja. A bíróság a kérelmező által kért intézkedéshez nincs kötve, tehát bármelyik intézkedést alkalmazhatja.

A felügyelőbiztos kirendeléséről azért nem beszélnek, mert ennek alkalmazása csak a legvégső esetben képzelhető el, illetőleg akkor, ha a szervezetnek nincsen képviselője és éppen ez a probléma, ugyanis költséges eljárás.

Ha a felügyelőbiztos kirendelése kérelemre történik, a felügyelőbiztos költségeinek és díjának a bíróság által meghatározott várható összegét a kérelmező köteles előlegezni. Ha a törvényes működés helyreállt vagy a kirendelés határideje lejárt, a bíróság a felügyelőbiztost felmenti és költségeit, valamint díját megállapítja azzal, hogy azt a szervezet viseli. A felügyelőbiztos költségét és díját megállapító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A felügyelőbiztos által felszámítható díjra a törvényességi felügyeleti eljárásban közreműködő felügyelőbiztos díjáról szóló 23/2006. (V. 18.) IM rendeletet kell megfelelően alkalmazni.

A szervezet megszüntetésére a felhívás vagy az első intézkedés eredménytelenségét követően is sor kerülhet, ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a törvényes működés helyreállítására elrendelhető további intézkedések nem vezetnének eredményre. A szervezet megszüntetését azonban ilyen esetben részletesen indokolni kell.

Látható, hogy az intézkedések többsége arra irányul, hogy a törvényes működés helyreálljon és a nyilvántartás is helyes adatokat tartalmazzon.

A bíróság természetesen nincs az elől elzárva, hogy az eljárást megelőzően megpróbálja felhívni a szervezet működésében tapasztalható problémákra és törvénybe ütköző mulasztásokra a figyelmet és az elől sem, hogy a nyilvántartás adatait naprakészen próbálja tartani a **törvényességi felügyeleti eljárás nélkül, de ez az Önök segítsége és aktív közreműködése nélkül nem lehetséges.**

Higgyék el, hogy közös érdekünk, hogy a nyilvántartás a helyes és főleg valós adatokat tartalmazza és az is, hogy a civil szervezet működésében ne legyenek zavarok és Önök azzal foglalkozzanak, ami a létrejöttük célja: neveljenek fákat, táboroztassanak gyerekeket, istápolják az időseket, a gondozásra szorulókat, helytörténeti kutatásokat folytassanak, vagy csak egyszerűen érezzék magukat jól egymás társaságában.

Budapest, 2017. április 27.

Dr. Magyar Csilla
bíróági titkár